Inventar arhiva župe Mošćenice

930.285

~~gb. 282~~

MAKSO PELOZA:

INVENTAR ARHIVA ŽUPE MOŠĆENICE

7. XII 1969.

http://library.foi.hr

http://library.foi.hr

UVOD

Najstariji — barem najvažniji — spisi arhiva župe Mošćenice morali su se čuvati, zajedno s novcem, u dvjema blagajnama-škrinjama: metalnoj župne crkve Sv. Andrije i drvenoj okovanoj područne crkve B. D. M. u Kraju. Škrinje su nabavljene vjerojatno u 17. stoljeću.

Sada se arhiv nalazi u velikom drvenom ormaru (koji je nabavio potpisani), stisnut zajedno sa župskom bibliotekom. Oko 1900. godine pokušao je netko oboje zajedno urediti i signirati, ali je to samo djelomično proveo. Danas te signature nemaju nikakvu praktičnu vrijednost. U ovom ih popisu navodimo samo radi potpunosti vanjskog naslova pojedinog elementa arhiva, ali o tim brojevima nismo vodili računa kod redakcije ovog popisa. Pojedini sastavni dijelovi arhiva poredani su i stisnuti po formatu — radi uštednje na prostoru — a ne po predmetu. Red po predmetu i po kronologiji plod je kasnijeg rada potpisanog. Da se to isto provede i u samom ormaru manjka prostor.

Isto vrijedi i za red unutar najvećeg dijela fasciklâ: sakupljena je u njima predmetna materija, ali unutra često nema kronologije.

Od fasciklâ »Acta« (br. IV) najbolje su uređena. Kod »Acta iudicialia« (br. V) treba urediti kronologiju. Dosta letećih listova trebat će rasporediti u odnosne predmetne serije i fascikle. Zasad ih je potpisani privremeno vezao u fascikle. Nakon što bude arhiv potpuno sređen, ovaj će inventar pretrpjeti manje izmjene.

U vezi sa prenosom matičnih knjiga od prije 1924. godine (godina uvođenja civilnih matičnih knjiga na ovom području) iz ovoga arhiva u državne arhive (Historijski arhiv u Rijeci i Skupština općine Opatija — Mjesni ured Mošćenička Draga) — da se dobije potpuni uvid u djelovanje župe Mošćenice u prošlosti — prilažem ovom izvještaju tekst pregleda župskih knjiga župe Mošćenice redigiran 9. IV 1890. pod naslovom »Tabella librorum parochialium in parochia Mošćenice«.

Župa Mošćenice spadala je do 20. VIII 1788. pod biskupiju Pula, zatim od 12. IX 1791. pod biskupiju Gradiška (stvarno ova biskupija

http://library.foi.hr

nije nikad oformljena), iza toga do 25. IV 1925. pod Trst, a nakon toga pod Rijeku. Mjesni Zborni kaptol ukinut je 1844. godine.

Za sistematizaciju materijala ovog arhiva u ovom popisu niže potpisani se držao **razdiobe** koju je na Kongresu crkvenih arhivistâ u Milanu 10. IX 1958. u svom predavanju »Classificazione e titolari per gli archivi parrocchiali« predložio Antonio Pesenti[1], a obuhvaća ove naslove:

1. Zakoni
2. Osoblje
3. Sakramenti
4. Župa
5. Uprava
6. Crkve
7. Bogoslužje. Vjeronauk.
8. Bratovštine i kongregacije
9. Katolička akcija i komisije
10. Redovnici
11. Župske ustanove
12. Župska nadarbina
13. Historija
14. Pergamene i dragocjeni dokumenti
15. Tajni odjel
16. Strani fondovi.

U mošćeničkom arhivu nema materijala koji bi trebalo registrirati pod brojevima 9, 10 i 15; zato su te stranice u ovom popisu ostale prazne za eventualne kasnije upise.

Najvažnije serije ovog arhiva jesu:

III. matice, stanje duša;

IV. urudžbeni zapisnici od 1860. godine do danas, s malo pukotina; Acta;

VII. liturgijske knjige od 1631. godine do danas; popis običaja;

XI. Zaklada ubogih; školstvo;

XIII. historija;

XIV. pergamene i dragocjeni dokumenti.

Materijali sačuvani u ovom arhivu omogućuju rekonstrukciju historije djelovanja kaptola i župe mošćeničke i njihovog osoblja, crkvenih institucijâ, bratovštinâ, izgradnje i izvedenih zahvata i promjenâ na crkvenim objektima: župnoj i filijalnim crkvama (tehn. strana izvo-

1 »Archiva Ecclesiae«, Anno II 1959, Città del Vaticano, str. 89—99.

http://library.foi.hr

đenja i financiranje radova), pastoralnog i liturgijskog života u župi, posebno kronologije upotrebe liturgijskog staroslavenskog, pučkog hrvatskog i latinskog jezika. Zajedno s glagoljskim pločama i drugim likovnim spomenicama u župskom lapidariju daju nam podatke za historiju lokalnog razvoja umjetnosti i kulture, zatim za toponomastiku i mjesno narječje 15—18. stoljeća, historijat prosvjetnog djelovanja i hrvatskog narodnog preporoda, karitativnog djelovanja (ubogi, udavače), ekonomsku historiju i feudalno-agrarne odnose prije uvođenja gruntovnice, pregled demografskog razvoja i emigracije, i djelomično pučkog vjerovanja i folklora te arhitektonsko-urbanističkog razvoja Mošćenica.

Ako se ne obaziremo na nedatiranu »Egzortaciju roditeljima o dobrom odgoju djece« (br. XIV), vjerojatno iz 18. stoljeća, prva pronađena razrađena propovijed na hrvatskom potječe od župnika Marina Šumberca Šotea (12. III 1887): o mrtvima. Dosada nije pronađeno ništa o našem autohtonom hrvatskom glagoljaškom liturgijskom i pučkom melosu, niti materijala koji bi ilustrirao utjecaj isusovačke uprave na svjetovnom području — da spomenemo samo neke važne aspekte.

Moramo napomenuti i činjenicu da bi bilo interesantno znati: koji su se dokumenti nalazili u sada praznim kartonima »Seminaristae« (br. II) i »Acta« kongregacija Marijine i sv. Vinka (br. VIII)? Kamo su nestali, tko i zašto ih je uklonio? Zajednička je karakteristika ovim fasciklima da su se formirali za vrijeme talijanske vlasti.

Nakon talijanskog spaljivanja odn. uništavanja iza 1919. godine arhiva mošćeničke Osnovne škole i Hrvatske čitaonice, ovaj župski arhiv ostaje na terenu jedinim izvorom prve ruke za rekonstrukciju mošćeničke prošlosti: djelomično od 1500. godine, a potpuno od 1800. godine dalje. Najvažnija poglavlja jesu: bitni momenti iz života Matije Jurinca, župnika mošćeničkog 1845—1868, osnivača prve Hrvatske čitaonice u austrijskoj Istri i Kastvu i — uz biskupa Dobrilu — prvog hrvatskog narodnog zastupnika u Istarskom Saboru u Poreču; uništavanja talijanskog fašizma u crkvi i župi Mošćenice, proces denacionalizacije i progoni domaćih svećenika: župnika Ivana Žiganta (1910—1923) i umirovljenog župnika, domaćeg sina, Franja Peršića (+ 1942).

O svim gore navedenim pitanjima mogle bi se, uz pomoć predmetne literature, na temelju ovdje sakupljenog bogatog materijala, napisati brojne rasprave. Ukratko ovo je — uz Velu Crikvu (crkva Marijinog Uznesenja) u Rijeci, Kastav, Lovran i Volosko — jedan od najbolje sačuvanih i najpotpunijih crkvenih arhiva na području prvotne Riječke biskupije.

Arhiv je djelomično stradao prigodom fašističkih bombaških napadaja na župnika Žiganta, župsku crkvu i stan 16. V 1921. i 17. VI 1921. godine.

Spisi ovog arhiva pisani su na 7 jezika: staroslavenski, hrvatski, nešto slovenski, latinski, talijanski, nešto francuski i njemački. Ima i po koji pomorski formular na engleskom iz novijeg vremena.

http://library.foi.hr

Iz svega navedenog proizlazi da je ovaj fond dragocjen i nenadoknadiv za razumijevanje prošlosti ne samo Mošćenicâ nego i ostale Liburnije, pogotovo ako uzmemo u obzir činjenicu spaljivanja arhiva kastavske gospoštije 1843. godine[2] i rasipanja arhiva Pulske biskupije nakon 1828. godine. Dok je ostala arhivska građa razasuta u nizu arhiva u zemlji i izvan zemlje.

Arhiv je dosada opširnije upotrijebio jedino Viktor Perkan[3]. Ostali autori navode iz njega samo najstarije glagoljske isprave[4].

2 Ivan Dorčić — Marijan Tomašić, Kastav i Kastavština, Samobor 1931, str. 60.

3 Za pisanje »Kronike (župe i grada Mošćeničkog)« 1937. godine.

4 Lucas Jelić, Fontes historici liturgiae glagolito-romanae a XIII ad XIX saeculum Veglae MCMVI. XV 87; XVI 49, 127; XVIII 90a.
Vjekoslav Spinčić, Crtice iz hrvatske književne kulture Istre, Zagreb 1926, str. 56.
Branko Fučić, Grdoselski ulomak. Prilog kulturnoj geografiji istarskog glagolizma, Zagreb 1959, Starohrvatska prosvjeta, ser. III, sv. 7, str. 203, 206, 210.

http://library.foi.hr

ARHIV ŽUPE MOŠĆENICE

I. ZAKONI

Constitutioni, O Siano Statuti, Per le quatro Ven.li Collegiate di Laurana, Moschienizza, Bersez, e Veprinaz ... 30. Febr.ro anno corrente (iza 1735). Kopija.

Liber I. R. Decretorum 14. VII. 1770. — 14. VI. 1807. Protokol.

I. Knjiga Okružnica (novi natpis) Libro in cui si notano le Pastorali dell'Illmo e Rmo Monsig. Sigismondo Antonio Conte de Hohen[wart] (1791—1794) Vescovo di Trieste (1808—1826).

II. Knjiga »Okružnica« (novi natpis) (1814—1832).

III. Liber Circularium collectarum a Mathia Iurinaz Parocho Moschienizzensi ab anno Nativitatis Domini 1845—1867.

Štampane korizmene okružnice:
Tršćansko-koparskih biskupâ za godine 1849, 1879, 1907, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 1919.
Episkopata Tri Venezie: 1934.
Riječkih biskupâ: 1935, 1936.

Službeni vjesnici biskupijâ pod koje je župa Mošćenice potpadala:
Folium dioecesanum Tergestinum 1865—1889 (osim godišta 1876—1882. kad nije izlazio).

Curia Episcopalis (tršćansko-koparska) 1890-1912.
ponovno: Folium dioecesanum Tergestinum 1913—1925.
Index generalis Folii dioecesani a Curia episcopali Tergestina et Iustinopolitana editi 1865—75 et 1883—1906, I—XXXV, Tergesti 1907.
Bollettino del clero della Diocesi di Fiume 1939—1945. n. 1.
Sl. vjesnik Biskupije senjske i Modruške ili Krbavske (sa prilogom za Riječku biskupiju) 1950—1969.

Službeni vjesnik Riječko-senjske nadbiskupije 1969 ...

Prospectus beneficiorum ecclesiasticorum et status personalis cleri unitarum dioeceseon Tergestinae et Justinopolitanae ineunte anno 1874, 1876, 1877, 1889, 1890.

Status cleri et beneficiorum Dioecesis Fluminensis ineunte anno 1938. Maddaloni 1938.

Okružnice Biskupskog ordinarijata riječkog 1949—1969.

II. OSOBLJE

Ugovor između blagdanskog kapelana u Kraju Don Julija de Zanchi i predstavnikâ crkve B. D. M. u Kraju iz porodice Mohović od 23. IV 1806. o dužnostima i nagradi kapelana za njegov rad u Kraju, Sv. Anto-

http://library.foi.hr

nu i Oberšu. Istovremena autenticirana kopija. Na talijanskom jeziku. Prilijepljeni pečat iz papira. Arak.

Necrologium cleri saecularis et regularis unitarum dioeceseon Tergestinae et Justinopolitanae ab anno 1830—1912. Pisini [1913]. Štampana knjiga.

Acta. Seminaristae. Moschiena. Iz vremena Italije. Prazni karton.

III. SAKRAMENTI

Liber Baptizatorum Vol. IX Pareciae Mošćenice ab Anno 1949 ad Annum . . .

za Prvu Pričest: v. pod VII Vjeronauk.

Liber I^us^ Confirmatorum in Ecclesia Par. S. Andreae Apostoli Mošćenice 1886—1917—1922.

Liber II^us^ Confirmatorum Ab a. D. 1918. usque ad . . .

Liber Copulatorum Vol. VII Pareciae Mošćenice a 27. XI° 1948 ad . . .

Liber Defunctorum Vol. VIII°. Pareciae Mošćenice ab anno 1949 od annum . . .

(brojevi IX, VII i VIII za L. Baptizatorum, Copulatorum i Defunctorum i cijeli naslov potječu od upravitelja župe 1950—1955. Petra Brusića).

I. Status Animarum Parochiae Mošćenicensis (1744—1818).

II. Stato d'Anime della Parocchia di Moschienizze 1819.

III. Status Animarum Parochiae Moschenizzae factus in anno 182. (bez navoda jedinica).

IV. Tomus. Liber Status Animarum Parochiae Mošćenice 1850. (ligatus 1890). (b. b.) (Stanje duša) (napisano 1884), 4 sveska: A Mošćenice, B Općina Kalac, C Općina Draga, D Komun Kraj.

T. VI. a) Status animarum
Mošćenice — Kalac (od 1781 dalje)
b) Mošćenice 1932
c) Draga — Kraj (od 1781 dalje)
} dobro sačuvani, tvrdo uvezani u pl.

Kućni brojevi i vazmena izpovjed [od rođenih 1793/1815 do 1891]. Fascikl.

I. Knjiga ženitbenih navještaja u župi Mošćenice od 11/XI 1845—15/IV 1883.

II. Knjiga ženitbenih navještaja u župi Mošćenice od 25/IV. 1883.—1889.

III. Knjiga ženitbenih navještaja u župi Mošćenice od 1900—1908.

IV. Knjiga ženitbenih navještaja u župi Mošćenice od 1908—1923. (Ženitbene napovjedi) od 1935—1938.

http://library.foi.hr

Acta matrimonialia 1818—1900, fali 1819—1824. 29 fascikla.
Acta matrimonialia 1900—1950. 8 mapâ.
Atti di Matrimonio della Parrocchia di Mošćenice dal 1931 al 1946. (26. I).
Vjenčanja (zapisnici i dokumenti) 1951—1969. 19 fascikla.
Pogrebi u župi Mošćenice počam od 12/5. 1910 [—8/4. 1950]. Protokol.
Permessi di sepelimento 1890—1930—1944. 6 fascikla.
Quaderno per i battezzati a. 1941 (—1950) (za saknistiju). Bilježnica.

Tabella librorum parochialium in Parochia Mošćenice | 18. III. 1887.
9. IV. 1890.

IV. ŽUPA

(Urudžbeni zapisnik). 1842—... Leteći arci.
(Urudžbeni zapisnik). 1860—1869 br. 1. Leteći arci.
Uručbeni zapisnik 1869—1889. Protokol.
[13]Zapisnik službenih podnesaka u župi Mošćenice od 1. I 1890—1893. Protokol.
(Urudžbeni zapisnik 13/5. 1892—29/10. 1904. Protokol. Manjkaju stranice sprijeda i straga, bez korica.
Uručbeni Zapisnik 1895—1905. Protokol.
Uručbeni zapisnik 1910—1916. Protokol.
Uručbeni Zapisnik od 13./4. 1916 br. 141 do 1./9. 1922. br. 288. Protokol.
Protokol 1922. od br. 289 do 1945. br. 8. Protokol.
Urudžbeni zapisnik (Protokol) 1. 4. 1946.—... Protokol.

Dopisi — Acta 1700—1812, 1818, 1819. 3 fascikla.
Acta 1819—1940, manjkaju godine 1825—1826, 1907—1910. 39 fascikla.
Acta 1837 cum Protocollo. Fascikl.
Dopisi 1863, 1865. 2 fascikla.
Acta ex annis 1907—1910. 1 mapa.
Rešene prošnje 1770—1933 (Varia). 1 mapa.
Varia 1844—1919. Fascikl.
Varia 1846—1950. Fascikl.
Varia 1890—1946. Fascikl.
Varie a. 1918. Fascikl.
Acta indeterminata. Fascikl.

Izkaz njekojih starijih knjiga nalazećih se u župnom arkivu u Mošćenicah 9. IV 1890. Arak.
Izkaz dokaznicah, dopisah itd. župne crkve i župnog beneficija nalazećih se u župnomu arkivu u Mošćenicah 9. IV 1890. Arci. —

http://library.foi.hr

Na anketu Sv. Stolice (kard. Giovanni Mercati, Vatikanski arhiv) provedenu 1942. god. na području tadanje Italije, sa svrhom da skupi sumarne podatke za svaki pojedini crkveni arhiv, tadanji mošćenički župnik za arhiv župe Mošćenice nije odgovorio. Formular »Fiume Moschiena S. Andrea N. o 18«, poslan župnom uredu Mošćenice (sadrži 3 jednaka lista: za župni arhiv, biskupiju i Sv. Stolicu), nalazi se neispunjen u ovom arhivu.

V UPRAVA

Della Chiesa Commune di Moschienize (hrbat). (Crkveni računi 30. XI. 1740—1782). Volumen vezan u pergamenu.

Str. 201—242. Prorezano str. 243—254. Odrezano str. 255—286 i 287—392, od toga bile su ispisane str. 255—260.

Glavna knjiga crkvenih dužnika i dnevnik primetka i potroška od g. 1784 do 1823. Mošćenice (novi natpis). Ubilježbe idu do g. 1822. Protokol.

Zapis Fr. Ksav. Derenčina 1. I 1807—1904. Fascikl.

Libro Maestro s. Andrea vecchio 1. I. 1828—6. VI. 1883. Protokol.

(Blagajnička knjiga) 1847—1849. Mala bilježnica.

Računi 1871—1930. Fascikl.

Dnevnik Prihoda i Izdatka župne Crkve sv. Andrije Ap. u Mošćenicah od godine 1876—(1915). Protokol.

Glavna knjiga (dužnika) župne Crkve sv. Andrije Ap. u Mošćenicah. Učinjena koncem godine 1884.te (—1907). Protokol.

Vol. I. Dohodki i Troški Župne crkve u Mošćenicama 1916—31. XII. 1945. Protokol.

Računi sv. Andrije 1815—1860 inclus. 1 svežanj.

Računi (župne ckve sv. Andrije) 1861—82, 1883—91, 1892—1905 i 1907—1908, 1921—1923. 4 fascikla.

Račun mošćeničke župne crkve Sv. Andrije za god. 1936. Kopija. Arci.

Moschiena Sotto la Giurisdizione di Castua. Fassione spedita li 5. Xbre 1782. Circolo Interiore del Cragno. Slobodni arci.

Fassion, računi za crkvu 1801—1922 (porez). 1 fascikl.

Fassion . . . 19. VII. 1818. Arci.

Fassio paroeciae Mošćenice 1829—1900. Mapa.

Iskaz darova za oltar M. B. lurdske Mošćenice 1910—(1914). Bilježnica.

Porez i Asikuracije 1914—1950. Mapa.

Litterae debitoriae et hypotecariae 1794—1901. Mapa.

(Imenik dužnika) 1871—1886. Protokol.

(Imenik dužnika) 1871—1915. Protokol.

Acta. Crkveni dužnici (Debitori della Chiesa) 1931—1934 Moschiena. Bilježnica.

http://library.foi.hr

Milostinja Mošćenice 1933—(1934). Bilježnica.

Knjižica neposrednega davka (1871—... ?) (Crkva i beneficij). 26 komada.

Acta manomorta (Equivalent) (1914—1931). Karton.

Ratni zajam (1916—1920). Karton.

Eredi Zamlić e Jurinović. 1 fascikl.

Izkaz knjiga za upravu župne crkve sv. Andrije Apostola u Mošćenicah 7. VI 1891. Arak.

Acta Eccl. Filialis S. Seb. Mart. in Moschiena (1910—1919). Karton.

Acta Eccl. Filialis in Monte Calvario in Moschiena (1910). Karton.

Računi. Podružnice Vol. I. (1910—1921). Bilježnica.

Računska knjiga Sv. Petar 1930—?. Fascikl.

Dnevnik filijalnih crkava (1935—1940). Bilježnica

Str. 1—200, istrgano 3—124.

Posjedovni listovi Draga, Kraj, Sv. Antun (1910—1930). Fascikl.

Libro della B. V. M. di Craj nel quale esistono li Debitti delli Patricitti della medema B. V. M. Registrati in oggi dal Libro Vehio li 10 Aprile 1801 (—1836). — Na drugoj strani godine 1787—1844. Protokol.

Libro della B. V. M. di Craj nell'quale esistono li creditti cioe, Danaro all'Interesse da Diversi creditti di questa Reg[a]. Comunittà di Moschienize Registrato dal Libro vehio in questo oggi li 10 Aprile 1801 (—1821).

Protokol.

Libro Maestro della Chiesa della B: V: Annunziata di Craj 1836—?. Protokol.

Protocollo di debitori della B. V. Anunziata Craj 1837. Protokol.

Računi Kraj (1838—1858). Fascikl.

Introito e Spese Della Venerabile Chiesa di B. V. M. di Craj dal 12 ap[le] 1855 in poi (—25. sett. 1888). Protokol.

Crkve M. B. Kraj. Dnevnik primetka i potroška te glavna knjiga preblažene djevice Marije u Kraju 1. siječnja 1888. (—1935). Str. 143 + (11). Protokol.

Porezne knjižice, platežni arci ekvivalenta i posjedovni list i razno crkve M. B. u Kraju od god. 1881.—1912. Kuverta.

Acta Eccl. Filialis S. Mariae Virg. in Kraj—Riva (1806—1933). Mapa.

Acta Eccl. Filialis S. Antonii Pad. in Ostružnjak (Kraj—Riva) (1893—1915). Mapa.

[11]Knjiga sadržavajuća dokaznice crkve Sv. Antona u Ostružnjaku 1885 (od 1669—1929). Str. 19 + (3). Bilježnica.

Kaptol, župa, škola 1828—1840. Karton.

Acta iudicialia (1847—1906). Mapa.

http://library.foi.hr

Župna crkva:

Razni inventari: 20 Luglio 1818 Capitolo. Arci.
30 Agosto 1834 „
15 Ottobre 1834 „
15 Feb. 1869 »3 glag. misala, 3 šćaveta« „
6 Sett. 1883 „
23 Novembre 1883 „

Dodatak k Inventaru od 6. 9. 1883. do 31. 12. 1906. „
Dodatak našastaru župne crkve sv. Andrije Apostola u Mošćenicah od 6. rujna 1883će do 31. decembra 1906, sa dodatkom do 12. maja 1910. Koncem povezani arci.

Izpovjest premakljivog imanja župne crkve sv. Andrije Apostola u Mošćenicah... 1. Januara 1901. Ispunjeni tiskani formular. Arak.

Zapisnici primopredaje uprave župe Mošćenice:

29. IV 1883. Arci.
5. IX 1883, 6. IX 1883. „
5. II 1891. „
2. VI 1891. „
28. IX 1891. „
2. I 1907. „
11. VII 1907 (prazne korice)
11. IX 1907. „
12. V 1910, 12. V 1910 Novi inventar „
17. II 1923. „
15. XI 1928. „
19. X 1933. „
1. IX 1934. „
28. II 1935. „

29. XI 1937: Indicazione delle singole Parti Delle Facoltà (župna crkva) + opis crkve + crteži oltarâ + Inventarium rerum artis et antiquarum. Arci.

Contratto riguardo la facitura d'un Altare laterale nella Chiesa di Sant'Andrea. Castua li 14 Giugno 1820. Istovremena kopija. Arak.

Estratto catastrale 21. I 1869. Arci.

Indice delle facoltà 1874. Arci.

Popravki tornja, plovanije i Kalvarije (1874—1890) + crteži za restauraciju tornja 6. VII 1890. Fascikl.

http://library.foi.hr

Reskript Biskupskog Ordinarijata Tršćansko-koparskog od 14. III 1889. za privilegirani oltar B. D. M. u Mošćenicama. Arak.
Rekvizicija zvonova 1916—1917. Fascikl (3 akta).
Campane (1942—1949). Fascikl.

Relikvije: štuje se ruka sv. Cezareja. Ne postoji dokument o autentičnosti. Upor. Kobler, Storia ... di Fiume, II, str. 183.
U arhivu postoji dokument za ukradene relikvije

Podružne crkve:
Izkaz milostinje i dobrovoljnih prinosa sakupljenih za oltar Sv. Marine u Mošćeničkoj Dragi 29. XI 1883—20. VIII. 1885. + Ugovor. Bilježnica.
Acta aedific. S. Marinae (1885—1886) + Nacrt oltara. Kartončić.

Renovatio Ecclesiae S. Petri Apostoli Draga (1931). Fascikl. Dokumenti idu od 1851.
Popis imovine crkve Sv. Petra u Dragi učinjen 1890. 11. Aprila. Koncem vezani arci.
Iskaz pokretnih imanja Sv. Petar + Sv. Marina 1. januara 1901. Arak.
L'Inventario della Chiesa filiale dei SS. Pietro e Paolo Apostolo a Draga. Sa opisom crkve i kulturnih spomenika. Bez godine. Fascikl.
Acta aedific. B. M. V. in Učka (1931—1932). Kartončić.

Izkaz milostinje i dobrovoljnih prinosa sakupljenih za popravak i poljepšanje crkve i križevah na gori Kalvarije u Mošćenicah 1887. Potrošak. Vezani arci.
Izkaz misne ruhe i drugog odposlatog zadruzi presv. Sakramenta u Trst Dne g. 1884. Arak.

VII BOGOSLUŽJE, VJERONAUK

Glagoljske i hrvatske bogoslužne knjige:

Missale romanum slavonico idiomate. Iussu Urbani Papae VIII. Romae 1631. Misal rimskij va jezik slovenskij sazdan, Rafael Levaković, Rim 1631. godine. Glagoljskim slovima.
2 primjerka. Primjerak u arhivu: neuvezan tj. uvez je propao, naslovna stranica skoro potpuno otrgana. Drugi primjerak — momentalno izvan arhiva — uvezan u kožu?

Glagoljsko-rimski misal Ivana Paštrića. Rim 1706.
Istrgnute sve stranice na početku do kalendara. Ima kalendar + 552 stranice + Opće svetih + 100 stranica sa brojem i 16 stranica bez oznake broja. 1 primjerak vezan u kožu.

http://library.foi.hr

Kad je potpisani koncem 1949. godine, u svojstvu predsjednika Staroslavenskog seminara u Sjemeništu u Pazinu — nakon 8 mjeseci traženja — dobio ovaj misal preko Msgra Premata iz Pule, te ga 1952. godine poslao tadanjem upravitelju župe Mošćenice (pod uvjetom da nastavi glagoljati, kao tada i u drugim župama u Istri), u razdoblju 1949—1952. u Pazinu je ustanovio da je to izdanje Paštrićevo od 1706. godine, što se moglo vidjeti iz onih dijelova misala koji pružaju elemente za datiranje: naslovne stranice, papinskih dokumenata na početku i tabele pomičnih blagdana štampanih prije kalendara. To je netko otrgnuo 1952—1955. godine.

(Evangelistar na hrvatskom jeziku bosanskog narječja, u prijevodu Ivana Bandulovića, franjevca. Mleci? 1739.
Istrgnute na početku stranice do »Tabula blagdaniih pomieschienivih«. Ima str. (14) + 247.

Vandjelja i kgnighe apostolske istomačene is missala novoga rimskoga u jesik slovinski . . ., Ragusa 1784. Neuvezano.

Epistole i Evanjelja priko svega litta po redu missala rimskoga skupno molitvami i blagoslovmi u jezik slovinski prinesena. 1824. u Rici . . . Vezano u kožu.

Svete Mise koje se pivaju Po hrvatskih župah Prevedene iz Rimskoga Misala. U Zadru 1873. Neuvezano.

Ritual rimski utisten po naredbi S. Otca Pape Pavla Petoga a sada uzmnoxan i ispravljen po prisvetomu Gospodinu nasemu Benediktu XIV. U Mletcim MDCCCXXVII. 2 komada, vezana u karton.

Rimski ritual, izdanje Dragutina Parčića. Rim 1893.
2 primjerka u župnoj crkvi, 2 u crkvi B. D. M. u Kraju. Vezani u kožu.

Hrvatski bogoslužbenik ili sbirka jutrnjâ i večernja glavnih svetkovina preko godišta . . ., Zadar 1882. 4 komada.

Latinske bogoslužne knjige[5]:

---

5 Kao i općenito kod našeg arhivskog blaga, vrlo je teško odrediti prvotni broj liturgijskih knjiga i rukopisa u vlasništvu župe Mošćenice. Osim isprava (slučaj Kukuljević) liturgijske su knjige, naime, arhivski elemenat koji se najradije, najčešće i prvi otuđuje.
Za godinu 1869. navodi nam inventar (v. pod VI) među stvarima u vlasništvu župe Mošćenice 3 glagoljska misala i 3 šćaveta.
Luka Jelić u svojim »Fontes liturgiae glagolito-romanae«, Veglae MCMVI, pod s. XVIII 90a, navodi da se tada u arhivu župe Mošćenice nalazio rukopis »Officia per annum a Venerabili Capitulo Moschienicensi idiomate slavonico recitanta ex breviario slavonico a rev. P. Francisco Xaverio Sepich extracta 1767«; ovog rukopisa danas u arhivu nema niti ima podataka kamo je dospio.

http://library.foi.hr

U arhivu župne crkve nalaze se latinski oltarni misali slijedećih izdanja:

Venetiis 1776
Patavii 1823
Venetiis 1825
Venetiis 1827
Venetiis 1881
Ratisbonae, Neo Eboraci et Cincinnati 1884.

Missae pro defunctis, u izdanju:
Bassani 1848
Ratisbonae, Neo Eboraci et Cincinnati 1884.

Proprium Missarum tergestino-justinopolitanum, Tergeste 1859. 3 komada.

Rituale romanum, izdanja:

1) veoma stari, bez naslovne stranice, ne može se odrediti mjesto izdanja i godina. str. 3 Breve Benedikta XIV od 25. III 1752.

2) izdanje Venetiis 1821.
3) „ „ 1835.
4) „ Bassani 1852.
5) „ Parisiis et Lugduni 1854.

Libellus dioecesanus seu officia propria sanctorum Dioecesis Tergestinae nec non ea, quae ex indulto apostolico novissime sunt concessa editus jussu et auctoritae ill. mi, et. r. mi D. ni D. ni Antonii Leonardis Dei, et Apostolicae Sedis gratia Episcopi Tergestini, Venetiis 1823.

---

[10]Popis svih običaja službe Božje i svega što se ove tiče u župi Mošćenice na čisto prepisan iz raznih bilježkah godine 1887. Bilježnica.

Napovjed blagdana na Bogojavljenje 1893—1905. Fascikl.

Stari misali. Dokumentacija o liturgijskim knjigama župe Mošćenice posuđenim za izložbe prigodom dolaska međunarodne komisije u Istru u

---

Vjekoslav Spinčić u svojim »Crticama iz hrvatske književne kulture Istre«, Zagreb 1926, str. 56, navodi u arhivu župe Mošćenice: glagoljski misal za mrtve (vjerojatno je zamijenio u svojim bilješkama misal od 1706, ukoliko nije doista u Spinčićevo doba obilaženja Istre — dakle najkasnije 1918 — doista postojao misal za mrtve, možda Paštrićevo izdanje od 1707. godine, izdanja »Epistole i Evangjelja«, jedno izdano u Mlecima 1718. po Nikoli Pezzano, drugo također u Mlecima 1773. po Ivanu Novello, i — neliturgijska knjiga — »Knjige zakona kaštela Mošćenic, va keh knjigah su pisani svi zakoni ki su ovrševani od let 1501. sve do sada«, pisane godine 1637. po Stanislavu Negovetiću, nodaru njih cesarove svetlosti, prepisane 23. aprila 1819. kad im je bio priložen i talijanski prevod; svega ovoga danas više nema u arhivu, a od 3 komada izdanja Kašićevog »Rituala«, štampanog u Mlecima 1827. godine kod Frana Andreole, ostala su samo 2.

http://library.foi.hr

Pazinu i održavanja međunarodne mirovne konferencije u Parizu 1946. godine. Kuverta.

Ovaj župski arhiv posudio je za te dvije izložbe glagoljske misale iz 1631. i 1706, te šćavet iz 1824. godine. Dosad su vraćeni misal iz 1706. godine i šćavet iz 1824. godine.

Missae fundatae (1838—1941) (župna crkva). Kartončić.

Tabula olim Capituli Collegiati, nunc vero Parochiae, Moschienizze, in qua Suffragia seu obbligationes pro Animabus fidelium defunctorum, qui a Venerabili Capitulo commendavere, anotantur. 20. VII. 1844. Sveščić.

Diocesi di Fiume. Libro Fondazioni. Parrocchia di Moschiena (1937—1942). Bilježnica.

Liber Capitularis 1789 (unutra: ... In quo inscribenda Sacra, quae fuerint celebrata 1ma Junij 1789) (do konca 1818). Protokol.
(N?) ormalis capitularis in quo inscribenda Sacra quae fuerint cantata a 23. Aprilis 1834. usque ad (28. Februarii 1843.). 1 bilježnica — protokol.

(Popis misnih obaveza) (1883—1910). Protokol.

Nakane 12. II. 1888—12. V. 1910. Sprijeda odrezano 50-ak stranica. Protokol.

Sv. mise koje se pjevaju kroz ćedan 1891—1897. Bilježnica.
Oglas sv. Misa u Župnoj crkvi Mošćeničkoj 1908. [—15/5 1910]. Bilježnica.

Iskaz sv. misa, naručenih u župnom Uredu u Mošćenicama od 12/5. 1910—19/6. 1920. Protokol.

(Mise naručene) (1903—1908). Bilježnica.

Nedjeljni crkveni oglasi — (naslovi na pojedinim bilježnicama variraju) za godine:

1881—1889.
1883—1890.
1887—1891.
1891—1897.
1898—1902.
6. I 1903—3. 2. 1907.

http://library.foi.hr

6. I 1907—1908. (10. IX 1909)
1908—1910.
1910—1912.
1912—1915.
1915—1918.
1918—1923.

Objavljenja u crkvi sv. Andrije u Mošćenicah od 6. XII. 1929.—8. 2. 1931.

1931—13/2 1932.
22. 2. 1932—1. 11. 1932.
6. 11. 1932—1933.
10. 3. 1935—1.12. 1935.
8. 12. 1935—1940.
1940—1946.
1950—1969.

(Knjiga vjeronauka) (1884—1890. ca). Bilježnica.

Imenik djetce polazeće vjeronauk 1886 (Marin Šumberac Šote). Bilježnica.

(Knjiga vjeronauka) (1888—1890). Bilježnica.

VIII. BRATOVŠTINE I KONGREGACIJE

Liber rationum (28. XI 1740—24. II 1784). Confraterna di S. Andrea (hrbat). Str. (4) + 43 + (3). Volumen vezan u pergamenu.

Scuola Comune
„ St. Andrea
„ del Corpus Domini
„ St. Giò Battista
„ St. Sebastiano
Confraterna Del Rosario e Carmine
} (bratovštine)

Godine 1743—1790. Listova 22 + 124. Vezano u karton. Protokol.

Rationes et Notae alicujus Confraternitatis
(unutra: Beni della Confraterna di San Giovanni Battista).
Bez oznake stranica. (18. stoljeće). Volumen vezan u pergamenu.

Imenik Bratovštine Apoštolstva Molitve. [Oko 1900—1915].
Popis članova od 1 do 737. Bez godine. (19. stoljeće). Bilježnica.

http://library.foi.hr

Acta (Congregationes) I. Congregatio Mariana Moschiena. Iz vremena Italije. Prazni karton.

Acta (Congregationes) Congregatio S. Vincentii Moschiena. Iz vremena Italije. Prazni karton.

IX. KATOLIČKA AKCIJA I KOMISIJE

X. REDOVNICI

XI. ŽUPSKE USTANOVE

Stari Računi i Dopisi zaklade za uboge u Mošćenicah do 1868. 1 fascikl.

Imenik zadužnicah i drugih dokaznicah »Zaklada za Uboge« u Mošćenicah 1868—1884. Protokol.

Računi Zaklade za Uboge za godinu: 1884. Fascikl.
1885. Fascikl.
1886. Fascikl.
1887. Fascikl.

Račun ubogih 1887—1897. Fascikl.

Zaklada Ubogih. Negovetić: Donzelle (1797—1917). Fascikl.

Inventar imovine Zaklade za uboge u Mošćenicah 11. IV 1890. Koncem vezani arci.

Iskaz pokretnog imanja Zaklade ubogih — Mošćenice po stanju 1. januara 1901. Arak.

Mjesno Školsko Vijeće 1884—1906. 1 fascikl.

Posvetitve. Soldi sugli infortunati (iz vremena: 1918—1945). Bez datuma. Bilježnica.

http://library.foi.hr

XII. ŽUPSKA NADARBINA

Fassione delle Rendite e Spese annuali del Capitolo Collegiale di Moschienizze 1825. Pregled.

Libretto di pagamento per l'esonero del suolo Draga 1855.
Benefizio Capitolare.

Libro, che contiene li crediti liquidi dell'infrascritto redatto li 28. Febbrajo 1859 nella sua canonica di Moschienizze Mattia Jurinaz Parroco (1856—1866). Str. 43 + ... Protokol.

Beneficij župni 1863—1887. Fascikl.

Izpovjest premakljivog imanja župne nadarbine u Mošćenicah ... 1. Januara 1901. Ispunjeni tiskani formular. Arak.

XIII. HISTORIJA

Bilježka o znamenitijih stvari tičućih se crkvah i svećenstva u župi Mošćenice 1883 (—1910). (Kronika). Bilježnica.

KRONIKA (unutra: župe i grada Mošćeničkog), počeo pisati 22. VIII 1937. g. Viktor Perkan. Str. 79 + 32 slike. Protokol, in folio 42 × 26 cm.

I. Milčetić, Tri glagoljske listine iz Istre iz XV. vijeka. U: Vjesnik Hrv. arheol. društva, N. s. sveska VIII. 1905, Zagreb 1905, str. 2—4.

XIV. PERGAMENE I DRAGOCJENI DOKUMENTI

Oporuka Martina Mohovića za crkvu Sv. Petra u Mošćeničkoj Dragi od 3. X 1454 (?). Prepisao iz »matice glagoljske« Anton Kova, kanonik veprinački, a Gašpar Derenčin prepisao za Mošćenice. Ovaj prijepis pisan je rukom Marina Šumberca Šotea (dakle o. 1884). Na hrvatskom. List papira.

Oporuka Jurja Mohovića za crkvu B. D. M. u Kraju od 6. III 1521. Original, glagoljicom, na pergameni. V. priloženu reprodukciju, regest, opis, i prijepis latinicom.

Decretum Ill. mi Visitatoris Ioannis Bapt. Salvagas, episcopi ... et nuntii apostolici dd. 25. octobris 1610. Orginal. Latinicom na papiru. Pečat iz papira. »Canonici deinceps non ultra quinque«. Arak.

http://library.foi.hr

Ultima copia Testamenti defoti Monsig. Negovetich 1639 [11 Aprile]. Kopija od 17. VIII 1789. Pečat voštani. Na papiru.

Darovnica Zvaneta Valentina crkvi Sv. Antuna Padovanskog u Ostružnjaku va doleh od 13. VII 1669. Kopija iz knjige biskupske vizitacije od 23. VI 1802, koju je prepisao Marin Šumberac Šote 25. I 1884. Arak.

Odluka Klaudija Marburga, kapetana Kastva [1678], Veprinca, Mošćenica i Podbrega, nedatirana, protiv nekih neurednosti u sudovanju. Izgleda jedan od originalnih primjeraka. Na hrvatskom, latinicom. Arak papira.

3 hrvatske oporuke iz 18. vijeka iz Mošćenicâ. Iz godinâ 1723, 1723 i 1763. Latinicom, na papiru.

Odluka mošćeničkog komunskog suda od 13. III 1724, kojom odbija zahtjev Šimuna Lazarića da mu Bratovština sv. Sebastijana prepusti uživanje Dolčića, koji ova uživa već toliko godina. Original. Na hrvatskom, latinicom. List papira.

Odluka bilježnika Bartula Bradičića od 7. VI 1736. protiv Mateja Bradičića, koji nanosi štetu crkvi Sv. Marine, magazinu Andrije Bradičića i komunskoj kući u Mošćeničkoj Dragi. Original. Na hrvatskom, latinicom. Arak papira.

Raspis Marije Terezije, dan u Ljubljani 8. IX 1758, kojim prodaju biljegovanih papira, na području Kranjske vojvodine sa svim pripadnim teritorijima, daje u zakup za 3 godine Tomi Kumaru. Hrvatski prijevod objavljen narodu Mošćenica 26. VIII 1759. Arak papira.

Dekret vizitacije 9. VI 1768. Original. Latinski. Na papiru.

Dekret Jurja Vlaha, kastavskog kapetana, u vrijeme vizitacije 9. VI 1768, o potrošnji mesa na području mošćeničkom. Kasniji izvadak Antuna Tomičića. Na hrvatskom, latinicom. Arak.

Diploma imenovanja Franja Ks. Šepića, kanonika i župnika moščeničkog, Apostolskim Protonotarom, od 24. IX 1779. Original. Latinski. Na papiru. Pečat (papirnati) otkinut.

Egzortacija roditeljima o dobrom odgoju djece. Nedatirana. Iz 18. stoljeća? Original. Na hrvatskom. Arak.

Župnikov oglas u crkvi prigodom dolaska regrutne komisije. Nedatiran. Iz 19. stoljeća. Original. Na hrvatskom. List papira.

http://library.foi.hr

Spomen-pjesme (tiskane) (po list papira):

Šimi Defaru	prosinac 1874. Napisao Antun Kalac.
Jurju Dobrili	26. rujna 1875.
Frani Dru Feretiću	23. svibnja 1880. Krčki bogoslovi.
Franu Peršiću	[21. rujna 1897] Emin.

XV. TAJNI ODJEL

XVI. STRANI FONDOVI

Zapisnik pastoralnih konferencija obdržavanih u dekanatu Kastav. Josip Križman kapelan Mošćenice.
[19/10. 1904—19/11. 1905]. Bilježnica.

http://library.foi.hr

OPORUKA JURJA MOHOVIĆA IZ KRAJA (ŽUPA MOŠĆENICE OD 6. OŽUJKA 1521, KOJOM »OTEJUĆI POJTI NA DOBAR PUT V RIM« OSTAVLJA CRKVU SV. MARIJE U KRAJU I OSTALE DIJELOVE SVOG IMANJA SVOJIM SINOVIMA (SPOMINJE SE SAMO IVAN), KĆERI I NEVJESTI, DOK NJEGOVA ŽENA AGNIJA, A NJIHOVA MATI, OSTAJE GOSPODARICOM NA SVEM DOKLE JE ŽIVA. — PISANA GLAGOLJICOM NA PERGAMENI. VELIČINA cm 14×21. NA DNU OTRGNUTO NEKOLIKO REDAKA TEKSTA I PEČAT. VLASNIŠTVO CRKVE B. D. M. U KRAJU.

V ime Božije Amen. Let G(ospo)dnih 1521 misec[a] marča d(a)n 6. Budući v gradi v Mošćenicah v kući s(ve)t(o)g([a] Andreja tada pride Juraj Mohović otějući pojti na dob(a)r put v Rim oti stvoriti pisati svoj teštament bojeći [se] riče ku govori s(ve)ti Matej: Bdite zač ne znat(e) [h]ipa ničasa, kada čas od smrti prid[e] oti urdinati vse svoje ča najbolje moguć. Najprvo pušćam crikvo mojim sinom kako su ju mani moji stariji i z vsim ča knjej pristoji. I ako bi ki mojih sini učinil ki m(a)nkament protu Gospodi ali susedom da ne mozite oni ni zapenat ni prodat nijedno blago rečene crikve s(ve)te Marije v Kraji, malo ni vele. I da imaju držati blagd(a)n na Malu Stomorinu ča najbolje moguć, i davat kapelu redovnikom vsako leto l(i)b(a)r 4. A na grubi vina spuda pol. I da moju mater guvernaju pošteno dokle je živa. I da [i]maju moji mladiji moj zakon ča je moja žena Agnija, a njih mati, i dohranit. I da je ona gospodarica nad vsim dokle je živa. I moje i nje hćere da je imaju v pošten kruh vložit.

I ako bi pom(a)nkali moji sini, da bude crikva mojim hćeram. Paki pušćam Martini mojej nevestě Lazac . . . platil vse sudcu Kirinu Perčiću. I pušćam blago . . . v(?)eta pust . . . a mojim sinom, i malin v(a) Trébišć(ě)h. I da ne mozite moji sini toga malina zagubiti ni prodat mimo svoje parenti. I vsemu mojemu dobru ča se giblje i ne giblje v gradu i vani grada da je moja žena Agnija gospodarica dokle je živa. I stavim moje kumesari moga sina Ivana i Antona Grabra. I prusim vsake vrsti gospodu, duhovnu i telesnu, pred kih obraz pride to moje udlučenje da bude prepuručeno . . . . . dobrimi muži naprvo župan Anton . . [. . . . . .]

Prepisao latinskim slovima dr Makso Peloza.

http://library.foi.hr

http://library.foi.hr

TABELLA LIBRORUM PAROCHIALIUM IN PAROCHIA MOŠĆENICE

A libri Baptizatorum

I — Tomus ab 8. Decembris 1686. usque ad 19. Maji 1734.
II — Tomus a 3. Junii 1734. usque ad 4. Decembris 1773.
III — Tomus a 1. Januarii 1774. usque ad 24. Aprilis 1784.
IV — Tomus a 14. Maji 1784. usque ad 4. Junii 1813.
V — Tomus a 3. Januarii 1812. usque ad 30. Decembris 1820.
VI — Tomus a 12. Januarii 1821. usque ad 5. Martii 1888.
VII — Tomus a 1. Januarii 1888 ultro-adest originale et pro sacrestia.

B libri Copulatorum

I — Tomus a 9. Novembris 1734. usque 17. Februarii 1773..
II — Tomus a 17. Februarii 1773. usque ad 22. Maji 1784.
III — Tomus a 22. Maji 1784. usque ad 28. Novembris 1812.
IV — Tomus a 19. Novembris 1812. usque ad 29. Novembris 1820.
V — Tomus a 7. Februarii 1821. usque ad 26. Decembris 1841.
VI — Tomus a 14. Januarii 1839. usque ad 24. Decembris 1869.
VII — Tomus a 13. Januarii 1869. usque ad praesens tempus.

C libri Defunctorum

I — Tomus a 25. Januarii 1704. usque ad 28. Januarii 1734.
II — Tomus a 28. Januarii 1734. usque ad 5. Januarii 1764.
III — Tomus a 5. Januarii 1764. usque ad 16. Julii 1774.
IV — Tomus a 3. Januarii 1774. usque ad 29. Aprilis 1784.
V — Tomus ab 8. Maji 1784. usque ad 15. Maji 1813.
VI — Tomus a 27. Januarii 1812. usque ad 17. Decembris 1820.
VII — Tomus ab 8. Januarii 1821. usque ad praesens tempus.

D libri Status Animarum

I. II. III. IV. (1850) et V. (1882) Tomus. Anno 1884-to factus est liber Status Animarum parvus divisus in quatuor partes cum inscriptione 4 communitatum, Draga, Kalac, Kraj et Mošćenice. Hic confert cum Tom. V-to

E libri pubblicationum Matrimonialium

I — Tomus ab 11. Novembris 1845. usque ad 15. Aprilis 1883.
II — Tomus a 15. Aprilis 1883. usque ad praesens tempus.

http://library.foi.hr

Quinque libri ligati sunt in Cancellaria Episcopali Tergestino — Justinopolitana anno 1890. Qua occasione et laceratae paginae sunt reparatae. Coeterorum librorum legatura est in statu mediocri.

F libri Confirmatorum

I — Tomus emptus est anno 1890. in quo inscripti sunt confirmati in hac parochia anno 1886-to

NB. Repertus est anno 1889-no in privata domu liberculus »Index Baptizatorum«, non legatus.

NB. Adsunt aliqua folia volantia Baptisatorum, quae erant destinata usui Sacrestiae; et aliqua folia volantia examini sponsorum inservientia,

Supradicti libri custodiuntur in separato armadio in hoc archivio parochiali.

Ab Officio parochiali S. Andreae Ap.,
Mošćenice die 9. Aprilis 1890.

Marinus Šumberac Šote m. p.
parochus

L. S.

Josip Vodička
župe upravitelj
i primitelj

Rajmund Jelušić
biskupski povjerenik
i izručitelj

Ivan Domaldović Sindik
Josip Grabrovac Sindik

No 1124.

Vidio!

Tršćansko-koparski biskupski Ordinariat
U Trstu, 21. Augusta 1891.
M. P. Ivan
bp

BILJEŠKE

Prvotni broj i današnja prisutnost staroslavenskih liturgijskih knjiga u župi Mošćenice — kao uostalom i u svim hrvatskim župama prvotne Riječke biskupije — utvrđuju čvrsto pravo ovih župa na upotrebu staroslavenskog liturgijskog jezika. To je nakon dekreta Sv. Kongregacije Obreda od 18. prosinca 1906. jasno došlo do izražaja i u dokumentima tršćansko-koparskog Biskupskog ordinarijata.

13. siječnja 1907. izdaje tršćansko-koparski biskup Msgr. Nagl ovu odredbu: »Si nunc novissimum decretum S. Sedis cum relatione supradicta conferatur, elucet quod — excepto decanatu Castua — pro dioecesibus unitis res nunc fere ita disponuntur, sicut R. mus Episcopus Dobrila exposuit. Pro decanatu Castuano tamen, pro quo usum ibi habitum etiam utut favorabilem pro confirmatione vel concessione privilegii linguae paleoslavicae proposuimus, S. Sedes, innixa decisionibus alia vice datis (v. Cur. Epp. 1903, pag. 40) in ipso decreto quae facienda erunt, definivit« (v. Folium Dioecesanum a Curia Episcopali Tergestino-Justinopolitana anno 1907, pag. 4).

18. listopada 1909. izdaje tršćansko-koparski Ordinarijat ovu okružnicu: »Die 5. Julii a. c. dedimus S. Sedi responsum in ipso decreto expostulatum, quod scil. secundum criteria in decreto »Acres de liturgico« stabilita omnes ecclesiae dioeceseon unitarum utut latinae recen-

http://library.foi.hr

sendae sunt. Insistentes tamen relationi R. mi Praedecessoris nostri Episcopi Georgii Dobrila anno 1878. factae qua edicit, in decanatu Castuano usum vigere, omnes partes cantatas in Missa solemni in lingua slavonica persolvedi, adiunximus preces ut specialis licentia pro hoc decanatu concedatur. Responsum nondum venit . . . Hac de re iterum praeces ad S. Sedem dirigemus; ideo pro decanatu Castuano res adhuc manent in statu, quo modo se habent . . . Tergesti, 18 octobris 1909. + Franciscus Xaverius epus.« (v. na istom mjestu, Octobri 1909, pag. 145—146: Venerabili Clero Dioecesano de evulgatione decreti de usu linguae slavonicae in s. liturgia). — Odgovor Kongregacije nije nikada stigao.

Upotrebu staroslavenskog jezika na ovom području je via facti sankcionirao u okviru Kastavske apostolske administrature senjski biskup Marušić, kad je u svojstvu apostolskog administratora iste — prigodom svoje prve kanonske vizitacije 1924. godine — župnoj crkvi Sv. Jelene u Kastvu darovao bogato u srebro uvezani glagoljski misal Parčićevog izdanja u Rimu 1893. godine.

RIASSUNTO

ARCHIVIO DELL'UFFICIO PARROCCHIALE DI MOŠĆENICE (MOSCHIENA) DIOCESI DI RIJEKA (FIUME), COMUNE DI OPATIJA (ABBAZIA)

Nel territorio di Mošćenice, abitato già nell'età preistorica, esisteva sin dal medio evo un comune rurale croato organizzato, con un suo statuto, in sviluppo fino al 1627.

Nel corso della sua storia la parrocchia di Mošćenice dipese da varie diocesi: dalla Diocesi di Pula (Pola) fino al 20 agosto del 1788, in seguito da quella di Gradiška (Gradisca) fino al 12 settembre del 1791, poi da quella di Trst (Trieste) fino al 25 aprile del 1925, e da quest'ultima data fino ad ora dalla Diocesi di Rijeka. Il Capitolo collegiale locale fu abolito nel 1844.

La presente monografia comprende l'introduzione, l'ordinamento interno dell'Archivio stesso, diviso in sedici capoversi (dal I al XVI) e tre supplementi, e precisamente:

I-una riproduzione del documento (testamento) glagolitico, rilasciato da Juraj Mohović il 6 marzo 1521 e riguardante la chiesa di Santa Maria in Kraj (nel villaggio di Kraj);

II-la »Tabella librorum parochialium in parochia Mošćenice«, contrassegnata dalla data 9 aprile 1890;

III-un indice cronologico dei parroci di Mošćenice;

La monografia è stata compilata su principi moderni, fissati nei vari congressi dell'Unione internazionale di archivisti ecclesiastici che sono stati tenuti tra il 1957 e il 1967.

Il materiale di questo archivio è redatto in sette lingue.

I documenti conservatici nel summenzionato Archivio illustrano la storia ecclesiastica e culturale della parrocchia e del comune di Mošćenice, come pure delle seguenti chiese: di Mošćenička Draga (Draga Santa Marina), di Sveti Petar (S. Pietro), B. M. V. di Kraj (Kraj), di Sveti Anton-Ostružnjak (S. Antonio Ostružnjak) e in parte anche del Littorale liburnico, che fino al 1848 apparteneva al dominio di Kastav (Castua) e che per quanto riguardava la leva militare dipendeva dall'Uficio militare di Kastav, fondato da Maria Teresa nel 1780.

I capitoli più importanti di questa storia riguardano il diritto di far uso della lingua ecclesiastica paleoslava e della scrittura glagolitica e l'uso plurisecolare che se ne fece; trattano anche della vita e dell'attività dei seguenti parroci di Mošćenice: Negovetić (+ 1639), Šepić (+ 1782), Jurinac (+ 1868), Peršić (+ 1942) e Žiganto (+ 1944).

I documenti più interessanti del summenzionato Archivio sono rappresentati da frammenti glagolitici del secolo XVI, nonchè da tre dei più antichi messali glagolitici a stampa, due del 1631 e uno del 1706.

Parecchi documenti di questo Archivio si trovano all'Accademia jugoslava di scienze ed arti di Zagreb (Zagabria).

http://library.foi.hr

Društvo arhivskih radnika Hrvatske 930-25:06

1. SAVJETOVANJE DRUŠTVA ARHIVSKIH RADNIKA SR HRVATSKE (ODRŽANO 12. I 13. OŽUJKA 1969. GODINE U OPATIJI)

ZAPISNIK

Savjetovanja Društva arhivskih radnika Hrvatske održanog 12. i 13. III 1969. u hotelu »Ariatic«, u Opatiji. Početak rada 12. III 1969. u 8,15 sati.

Savjetovanje će se odvijati prema slijedećem dnevnom redu:

1. Otvaranje i pozdrav
2. Biranje radnog predsjedništva
3. Pozdrav učesnicima Savjetovanja — predsjednik Skupštine općine Opatija
4. a) Prof. Krešimir Nemet, viši arhivist, referat: »Kako praktički rješavaju fundamentalna pitanja škartiranja u nekim zemljama svijeta«.
   — Prof. Stjepan Bačić, viši arhivist, koreferat (uz referat K. Nemeta): »Preuzimanje registraturne građe u arhive«.
   — Dr Ivan Beuc, koreferat (uz referat K. Nemeta): »Prijedlog za unapređivanje sistema odabiranja i izlučivanja regsitraturne građe u Jugoslaviji«.
   b) Prof. M. Androić, viši arhivist, referat: »Novi oblici financiranja arhivske službe u Hrvatskoj i iskustva o njima«.
5. Diskusija o referatima i informacijama.
6. Prof. Stjepan Bačić, viši arhivist, dva saopćenja: a) Prilog diskusiji »O nekim problemima sakupljanja i obrade historijske građe iz NOB-a« (uz referat D. Plenče na savjetovanju Udruženja boraca narodnooslobodilačkog rata — SUBNOR — koje je održano 23. i 24. XII 1968. u Beogradu); b) Izvještaj o sjednici Muzejskog savjeta Hrvatske održanoj 20. XII 1968. u Zagrebu.

Ad 1.

Predsjednik Društva arhivskih radnika Hrvatske Klen dr Danilo otvara Savjetovanje i pozdravlja sve prisutne, a poimence predstavnike arhivskih društava iz drugih Republika i Arhiva Jugoslavije.

Ad 2.

Nakon otvaranja Klen dr Danilo predlaže za radno predsjedništvo Savjetovanja 3 člana Društva i to: Foretić dr Dinko, Štrcaj Piroška i Klen dr Danila.

Za zapisničara Savjetovanja predlaže Senčić Albina.

Predloženo radno predsjedništvo i zapisničar prihvaćeni su jednoglasno od prisutnih.

http://library.foi.hr

Ad 3.

Nakon toga predsjedavajući predaje riječ predsjedniku Općinske skupštine Opatije, drugu Franji Kinkeli, koji je održao pozdravni govor, poželio uspjeh Savjetovanju arhivskih radnika i zaželio svim prisutnim dobrodošlicu i ugodan boravak u Opatiji.

Ad 4.

a) Referat Nemet Krešimira, višeg arhiviste »O pretpostavkama za odabiranje i izlučivanje arhivske građe u Evropi i vanevropskim zemljama« (Prilog 1).

Nakon iznesenog referata predsjedavajući zahvaljuje višem arhivisti Nemet Krešimiru, a nakon toga čita prispjele pozdravne telegrame (Arhiv Makedonije i prof. Janković u ime Predsjedništva Arhivskog savjeta Jugoslavije).

Nakon toga predsjedavajući je pozvao Bačić Stjepana, višeg arhivistu, da dade opširniju informaciju o izlučivanju arhivske građe kod nas. (Prilog 2).

Poslije toga predsjedavajući poziva Beuc dra Ivana da iznese svoju širu informaciju o problematici odabiranja arhivske građe kod nas. (Prilog 3).

Nakon izlaganja dra Beuca, koje je završilo u 9,40 sati, dat je odmor koji je trajao do 10,20 sati.

Poslije odmora Savjetovanje nastavlja rad.

b) Referat Androić Mirka, višeg arhiviste »Novi oblici financiranja arhivske službe u Hrvatskoj i iskustva o njima«. (Prilog 4).

Nakon referata druga Androića koji je završen u 11,30 sati dat je odmor do 12 sati.

Predsjedavajući upozorova da se pismeno prijave oni koji žele diskutirati o dosad izloženim temama i naznače o kojoj temi žele govoriti.

Ad 5.

Diskusja o fereratima i informacijama.

1. Anić Života, predstavnik Saveza Društava arhivskih radnika Jugoslavije, govori o problemu izlučivanja i iskustvima koje je stekao tokom rada. Smatra da bi liste, tj. obrasci ili popisi arhivske građe, koja bi se škartirala, trebali biti izrađeni od Saveza društava arhivskih radnika Jugoslavije i da bi trebali biti jedinstveni za cijelu Jugoslaviju.

Druga varijanta izrada lista za izlučivanje je da svaka radna organizacija stvara vlastitu listu arhivske građe koju bi se moglo škartirati, pa da se ti propisi kontroliraju i odobravaju. Pitanje je sad tko je kompetentan da odobrava te liste.

http://library.foi.hr

Nužno bi bilo razmotriti kada i gdje vršiti škartiranje? Da li u registraturi ili nakon predaje arhivskoj ustanovi?

Nadalje dileme su oko tumačenja termina odabiranje i izlučivanje.

Pitanje je gdje i tko treba da precizira odgovore na sva ta pitanja — netko tko će biti kompetentan da sve to rješava.

2. Turković Radovan, arhivist, Beograd, govori da su naša stanovišta o odabiranju arhivske građe zauzeta nakon kompariranja iskustava drugih zemalja, te da je zbog toga zauzeto jedno sretno i logično rješenje. Smatra da je najbolje da se primarno izlučivanje obavi u registraturama, neposredno prije preuzimanja u arhiv.

Što se tiče lista po kojima bi se izvršilo izlučivanje, smatra da bi možda bilo bolje da te liste ne budu ozakonjene kao tablice za obavezno izlučivanje, već da to budu samo instruktivne liste koje će pomagati u radu.

3. Srebrnić Ivan, arhivist, Zagreb, smatra da kompariranjem i upoznavanjem izlučivanja u drugim zemljama dolazimo do korisnih gledišta za rješavanje naših problema iz čega bismo mogli izvući zaključke kako da pristupimo tom poslu. Smatra da bi u jednom referatu trebalo posebno razraditi problematiku izrade lista za izlučivanje.

Iznosi listu arhivske građe koja bi se obavezeno morala čuvati u svim poduzećima a nakon toga govori o svojim iskustvima sa izlučivanjem u metalnoj industriji.

Smatra da će se do jedinstvenih lista vrlo teško doći.

4. Zorec Duško, arhivist, Rijeka, govori o fondovima koji su specifični za riječko-istarsko područje zbog čega ne može biti šablonizirania u izlučivanju kod tih fondova.

5. Biljan Franjo, direktor Arhiva Jugoslavije, govori da bi arhiviste trebala ujediniti stručnost, a ne zakonski odobrene liste, ako one ne bi bile adekvatne.

Nakon toga govori o izlučivanju SUP-a, DSIV-a, partijske i armijske građe, te da bi i to trebalo spadati pod kompetenciju arhivske službe koja bi morala organizirati zajednički rad.

6. Firinger dr Kamilo, Osijek, govori o nužnosti kontrole u izlučivanju građe u arhivima.

7. Nemet Krešimir, viši arhivist, u svom prilogu diskusiji ističe da je njegov referat iznio samo primjere izvan naše zemlje. Podržava mišljenje druga Biljana, direktora Arhiva Jugoslavije, koji je kazao da bi sve trebalo biti fundirano na stručnosti pa tako i izrada lista. Ističe da bi dobar arhivist trebao temeljito poznavati više nauka, kao historiju, ekonomiku, pravo i sl. Iznosi svoju sumnju u skoro donošenje lista, a pri izradi tih lista zalaže se da se uključe stručnjaci iz zainteresiranih djelatnosti (ekonomisti, liječnici i dr.).

8. Beuc dr Ivan govori da je definitivno rješenje pitanja izlučivanja putem lista iluzija, ali da pravi arhivist mora imati jasne stavove fundirane na poznavanju posla.

http://library.foi.hr

Ističe da su liste dosada primjenjivane u Istočnoj Njemačkoj, Mađarskoj i SSSR-u.

Smatra da liste mogu samo usmjeravati rad arhiviste, te da moraju biti fundirane na republičkim zakonodavstvima koja pravno reguliraju arhivske građe.

9. Firinger dr Kamilo govori o problemima financiranja i sufinanciranja arhivskih ustanova; iznosi iskustva financiranja Historijskog arhiva Osijek. Postoji problem što neke općine obećaju financijska sredstva, a kasnije neće isplatiti. Pitanje je sada da li tražiti da se sudskim putem naplati ili čekati. Ako se traži sudskim putem, gubi se jednog partnera, a ako se ne traži, često se ostaje bez novaca.

Radno predsjedništvo zaključuje sastanak u 13,10 sati nakon što je iscrpljena diskusija.

2. dan Savjetovanja Društva arhivskih radnika Hrvatske (13. III 1969).

Početak rada u 8,30 sati.

Ad 6.

Savjetovanje se nastavlja referatom Bačić Stjepana višeg arhiviste iz Zagreba »O nekim problemima prikupljanja i obrade građe NOB-e« (Prilog 5).

Nakon održanog referata nastavlja se diskusija.

10. Foretić dr Dinko, direktor Historijskog arhiva Zadar, ističe da zakon nikog izričito ne obavezuje da financira arhivsku službu kao što govori o obaveznosti te službe. Arhivska djelatnost je uz zavode za zaštitu spomenika kulture zakonom obavezna služba, dok su muzeji, galerije i biblioteke službe od društvenog značaja, ali nisu obavezne. Upravo ta obaveznost službe trebala bi se koristiti u traženju financijskih sredstava od onih koji su dužni financirati arhivsku djelatnost. Radi boljeg rješavanja problema trebali bi se povezati sa zavodima za zaštitu spomenika kulture.

Ističe da je Historijski arhiv Zadar opremio radionicu za zaštitu arhivske građe, ali da ti skupi strojevi ne mogu biti iskorišteni jer nemaju dovoljno posla, a druge ustanove kojima su se obratili da im šalju narudžbe za rad ne reagiraju na to.

Nadalje iznosi da su prije arhivske police bile oslobođene poreza na promet, ali to više nisu.

Smatra da bi arhivske ustanove trebalo tretirati kao što su tretirane naučne ustanove u pogledu oslobađanja od carine na uvezene aparate.

11. Bačić Stjepan, viši arhivist iz Zagreba, u prilogu diskusiji ističe da je SDK na pitanje da li su ustanove koje su financirane iz republičkog budžeta dužne plaćati porez i razne doprinose, dala odgovor da nisu dužne.

http://library.foi.hr

12. Kapović Mato, direktor Historijskog arhiva Dubrovnik, govori o Savjetovanju u Beogradu (o tome je govorio drug Bačić u svojem referatu). Smatra da bi trebalo zakonski zatražiti da se arhivima preda arhivska građa koja se nalazi u muzejima i bibliotekama. To je pitanje razgraničenja djelatnosti arhiva, muzeja i biblioteka.

Osvrćući se na 1. referat smatra da je nužno zaštititi građu koju naši arhivi posjeduju i dati potrebna sredstva za to.

Što se tiče rješenja financiranja smatra da arhivski radnici moraju izboriti svoje »mjesto pod suncem«, a ne čekati da im se nešto dodijeli. Treba izboriti da se u financiranju posebno tretiraju arhivi i zavodi za zaštitu spomenika kulture.

13. Srebrnić Ivan pokreće pitanje razgraničenja djelatnosti arhiva, muzeja i biblioteka.

14. Foretić dr Dinko govori o pitanju razgraničavanja građe proširujući prethodnog diskutanta Srebrnić Ivana.

Na kraju savjetovanja predsjednik Društva arhivskih radnika Hrvatske Klen dr Danilo osvrće se na 1. temu i napominje da bi liste po kojima bi se izlučivala odnosno odabirala arhivska građa značile veliku opasnost ukoliko bi se kruto primjenjivale.

Govoreći o drugoj temi ukazuje da je problem u sistemu sufinanciranja zato jer postoje financijski jače i slabije općine pa se unaprijed ne zna koje će pristati na traženje arhivske ustanove u cijelosti, a koje neće. Neke općine su voljne sufinacirati cjelokupni program rada arhiva, a neke žele formirati konkretni zadatak iz plana rada za koji su zainteresirane. Zbog toga dolazi u pitanje realnost planiranja i izvršavanja programa rada.

Osvrćući se na položaj HAR-a napominje da je to stara arhivska ustanova, ali koja ima mnogo neriješenih problema, kao nesređenih fondova, slabe opremljenosti spremišta i dr. Opremljenost Riječkog arhiva zaostaje za opremljenošću drugih ustanova iz oblasti kulture u Rijeci.

Što se tiče razgraničenja djelatnosti između arhiva, muzeja i biblioteka, napominje da zna da te ustanove prikrivaju neku arhivsku građu proglašujući je muzejskim eksponatima s namjerom da je trajno zadrže.

Za diskusiju se više nije javio nitko.

Time je Savjetovanje završeno i radno predsjedništvo zaključuje rad u 10 sati.

Zapisničar:

Senčić Albino, s. r.

Članovi radnog predsjedništva:

Klen dr Danilo, s. r., predsjednik
Štrcaj Piroška, s. r., član
Foretić dr Dinko, s. r., član

http://library.foi.hr